

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1938 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om höjning av pensionsunderlaget för f. d. distriktsingenjören C. J. Insulander.

I en inom första kammaren väckt motion nr 162, vilken hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har herr *Gärde* hemställt, att riksdagen ville besluta, att pensionsunderlaget för f. d. distriktsingenjören C. J. Insulander bestämmas till 4 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till motionen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Insulander innehade befattningar såsom ordinarie distriktsingenjör i mellersta väg- och vattenbyggnadsdistriktet under tiden 1 juni 1905—30 juni 1930 samt — efter överförande av distriktstjänstemännen å indragningsstat i samband med år 1930 genomförd omorganisation av vägväsendet — såsom distriktsingenjör å indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet under tiden 1 juli 1930—30 juni 1937, vilken sistnämnda dag han avgick från sin tjänst på grund av uppnådd pensionsålder;

att han under tiden från och med den 1 maj 1916 innehade följande förordnanden å högre befattningar, nämligen såsom byråchef i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under tiden 1 maj 1916—31 december 1918, såsom distriktschef under tiden 1 januari 1919—30 juni 1926, såsom byråchef i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under tiden 1 juli 1926—30 september 1928, såsom distriktschef under tiden 1 oktober—31 december 1928, såsom byråchef och överdirektör i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under tiden 1 januari 1929—31 augusti 1930 och såsom byråchef i samma styrelse under tiden 1 juli 1935—30 juni 1936;

att han tjänstgjorde såsom baninspektör under tiden 1 september 1930—30 juni 1935;

att han vid Söderbygdens vattendomstol under åren 1919—1932 var vattenrättsingenjör samt därefter för vissa mål upprätthållit och uppehåller samma tjänst;

samt att han i egenskap av f. d. distriktsingenjör uppbär tjänstepension med 2 000 kronor, varå utgå pensionstillägg och pensionsförhöjning med sammanlagt 448 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg å den sammanlagda pensionsförmånen.

Frågan om beredande av förbättrade pensionsförmåner åt Insulander har tidigare vid två tillfällen varit föremål för prövning av riksdagen.

Då frågan om distriktstjänstemännens avlöningsförmåner efter överförandet till indragningsstat anmäldes i statsverkspropositionen till 1930 års riksdag, omnämndes av chefen för kommunikationsdepartementet, att väg- och

vattenbyggnadsstyrelsen under ärendets förberedande handläggning ifrågasatt, att t. f. distriktschef skulle erhålla samma förmåner som ordinarie distriktschef men att detta förslag rönt motstånd från allmänna civilförvaltningens lönenämnd och statskontoret, därvid sistnämnda myndighet förklarat sig av principiella skäl bestämt avstyrka en dylik anordning. Departementschefen yttrade för egen del, att han funne uteslutet att vid avlöningsförmånernas bestämmande beträffande de distriktsingenjörer, som på förordnande bestritt distriktschefstjänst, taga hänsyn till berörda omständighet.

Inom 1930 års riksdag väcktes motionsvis förslag om att Insulander samt distriktsingenjörerna F. A. Lundström och H. V. Nilson, vilka under åtskilliga år innehåft förordnanden å vakanta tjänster såsom distriktschefer, måtte i avlönings- och pensionshänseende likställas med ordinarie distriktschefer.

Med anledning härav yttrade riksdagen i sin skrivelse i ämnet (nr 54), bland annat, att riksdagen ansåge förtjänt av övervägande, huruvida de t. f. distriktscheferna ej borde erhålla ett högre pensionsunderlag än det för distriktsingenjör gällande.

Med anledning av vad riksdagen sålunda yttrat lät chefen för kommunikationsdepartementet verkställa förnyad utredning i ärendet till 1931 års riksdag (statsverkspropositionen, VI h.-t. sid. 4 ff.). Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som i samband härmed beretts tillfälle att yttra sig, vidhöll sin tidigare uppfattning, att de ifrågavarande tre t. f. distriktstjänstemännen borde i fråga om pensionsunderlagets storlek jämsättas med ordinarie distriktschefer. Lönenämnden tillstyrkte detta styrelsens förslag. Statskontoret ansåg sig med hänsyn till konsekvenserna fortfarande böra motsätta sig medgivande av särskilt pensionsunderlag till berörda tjänstemän men ville, därest Kungl. Maj:t ändock skulle finna för gott att hos riksdagen göra framställning i ämnet, föreslå att med hänsyn därtill att ifrågavarande tjänstemän ej behövt vidkännas pensionsavgifter såsom distriktschefer, pensionen borde beräknas efter ett något lägre pensionsunderlag än det för distriktschef gällande (4 000 kronor). I anslutning till de beräkningsgrunder, som i dylikt hänseende plägade tillämpas, föreslog statskontoret därför ett belopp av högst 3 600 kronor. För egen del anförde departementschefen, att han efter att hava samrått med chefen för finansdepartementet ansåge, att frågan lämpligen syntes kunna tagas i övervägande i samband med vederbörande tjänstemans avgång från sin befattning, varvid frågans avgörande jämväl kunde tänkas komma att röna inverkan av de omdaningar inom pensionsväsendet, vilka kunde komma att föranledas av pågående utredningsarbete på berörda område.

I två motioner till 1931 års riksdag (I: 23 och II: 41) föreslogs, bland annat, att Lundström och Insulander skulle tillerkännas ett pensionsunderlag av 3 600 kronor. Vidare yrkades i en annan motion (I: 122), att dessa tjänstemän ävensom Nilson måtte komma i åtnjutande av de särskilda förmåner i avseende å, bland annat, pensionsunderlag, som av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagits, dock med i motionen omnämnt villkor i fråga om pensionsunderlaget.

I sitt utlåtande (nr 17) över berörda motioner avstyrkte *bankoutskottet* bifall till motionerna under uttalande, att utskottet i likhet med chefen för kommunikationsdepartementet funne lämpligt, att ifrågavarande spörsmål företoges till prövning längre fram, i samband med vederbörande befattningshavares avgång från sin befattning. Utskottet erinrade vidare, att ifrågavarande befattningshavare — vilkas huvudsakliga inkomst härflutit av arviden för förrättningar enligt taxa samt av praktiserande ingenjörssverksamhet — ägde utan tjänstgöringsskyldighet uppbära löneförmåner av 6 875 kronor

åriligen jämte dyrtidstillägg enligt för tjänstemän å indragningsstat vid oreglerade verk gällande grunder ävensom att dem tillförsäkrats rätt att, om de vid övergången till den nya vägorganisationen erhöle befattning såsom vägingenjör eller inspektör, utöver fastställda löneförmåner å sådan befattning bibehålla en tredjedel av lön jämte tillfällig löneförbättring å indragningsstat. Möjligheten att vid den nya vägorganisationens genomförande söka befattning inom den nya organisationen hade emellertid icke begagnats av dem.

I en den 14 september 1936 dagtecknad skrift anhöll Insulander hos *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, att styrelsen med anledning av hans långvariga och oavbrutna tjänstgöring å högre befattningar ville hos Kungl. Maj:t hemställa om åtgärd i syfte att Insulander måtte erhålla förhöjd pension. Insulander framhöll särskilt, att det förhållandet, att de högre tjänsterna uppehållits allenast på förordnande, uteslutande varit beroende på en önskan från statsmakternas sida att i avvaktan på en blivande omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bevara en viss handlingsfrihet i organisatoriskt hänseende och sålunda icke i något avseende åsyftat att åstadkomma en besparing av skillnaden i pensionsbelopp mellan de högre tjänsterna och Insulanders befattning såsom distriktsingenjör.

I anledning härav hemställde styrelsen i skrivelse den 12 oktober 1936 hos Kungl. Maj:t om utverkande att Insulanders pensionsunderlag måtte höjas till det för distriktschef gällande eller 4 000 kronor.

I häröver avgivet utlåtande anförde *statskontoret*, att med hänsyn till befarade konsekvenser i andra fall — särskilt med avseende å det stora antal befattningshavare, som i avvaktan på omorganisation på förordnande uppehöle tjänster vid fögderiförvaltningen — ämbetsverket hyste starka betänkligheter mot pensionsunderlagets höjande men att, därest Kungl. Maj:t funne för gott att hos riksdagen göra framställning i ämnet, ämbetsverket icke ansåge sig kunna förorda högre pensionsbelopp än 3 600 kronor. Statskontoret framhöll vidare, att ämbetsverket icke funne den omständigheten, att Insulander även upprätthållit förordnanden såsom byråchef och överdirektör, böra föranleda någon höjning av pensionsunderlaget.

Genom beslut den 19 mars 1937 fann *Kungl. Maj:t* den sålunda gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Härefter har Insulander i en till Kungl. Maj:t ställd skrift av den 7 januari 1938 anhållit att få sig tillerkänt ett pensionstillägg av minst 2 000 kronor per år. Insulander har härvid bland annat anført, att anledningen till att han icke innehåft de av honom åberopade förordnandena såsom byråchef i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller såsom distriktschef i en följd intill uppnådd pensionsålder uteslutande varit, att han av hälsoskäl nödgats avböja fortsatt förordnande för tiden efter augusti 1930.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i avgivet utlåtande tillstyrkt ifrågasvarande av Insulander gjorda ansökning.

Statskontoret, som jämväl hörts över ansökningen, har åberopat vad ämbetsverket tidigare anført i ärendet samt härutöver särskilt framhållit, att Insulander icke innehåft av honom åberopade förordnanden å högre befatt-

ningar i en följd intill pensionsåldern. Vid sådant förhållande och då det ej heller torde kunna göras gällande, att orsaken till att Insulander icke erhållit fortsatt förordnande som byråchef efter utgången av augusti 1930 varit att söka i organisatoriska förhållanden utan nämnda omständighet haft sin grund i att Insulander funnit sig böra avböja dylikt förordnande, har statskontoret ansett sig böra vidhålla sin förut intagna ståndpunkt. Med understrykande av att under angivna omständigheter ett bifall till framställningen skulle kunna få vittgående konsekvenser har statskontoret fördensskull ansett den nu gjorda ansökningen icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Genom beslut den 12 mars 1938 har *Kungl. Maj:t* lämnat ansökningen utan bifall.

Utskottet. Såsom av utredningen i ärendet framgår, uppbär Insulander författningens enlig pension till belopp av, inklusive pensionstillägg och pensionsförhöjning, 2 448 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg. Pensionsförmånerna hava bestämts under hänsynstagande till de fasta avlöningsförmåner, vilka varit förenade med Insulanders ordinarie befattning såsom distriktsingenjör.

Det i förevarande motion framställda förslaget innebär, att Insulanders pension skulle förhöjas till 4 000 kronor eller samma pensionsunderlag som gäller för ordinarie distriktschef. Utskottet har icke funnit tillräckliga skäl vara anförda för en dylik åtgärd utan biträder den ståndpunkt, som i ärendet intagits av statskontoret. Utöver vad statskontoret anført vill utskottet framhålla, att Insulander ägt möjlighet att i samband med vägväsendets omorganisation år 1930 söka och erhålla befattning inom den nya organisationen och därmed få sin pensionsfråga reglerad på ett ur hans synpunkt tillfredsställande sätt men att han underlåtit att göra detta. Härtill kommer, att frågan om en förhöjning av pensionsunderlaget för Insulander vid två tillfällen — senast den 12 mars innevarande år — varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning utan att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion I:162 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 maj 1938.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Ehrnberg, Berling, Holmström, Bjurström, Nilsson* i Mölndal, *Sundvik, Bodin* i Visby och *Leander**;
från andra kammaren: herrar *Holmgren, Lovén, K. A. Westman, Svedman**, *Eriksson* i Sandby, *Sundström* i Vikmanshyttan*, *Dahlbäck** och *Sundberg**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.